

Vitázás Jehova Tanúival

Bevezető

Megjegyzés: *Ez a cikk elsősorban Jehova Tanúiról szól, de sok pontja alkalmazható akkor is, amikor érzelmekkel töltött dolgokat vitatsz meg nem Tanúkkal.*

Ha már próbáltál vallásos dolgokat megvitatni egy Jehova Tanújával, akkor észreveheted, hogy a társalgás erős gátakba ütközik. Ami társalgásként kezdődött, gyakran gyümölcstelen vitatkozássá fajul. Gondolkozzunk el néhány kérdésen:

Miért történik ez?

Miért olyan nehéz az embereket rábírní gondolkodásuk megváltoztatására?

Miért válnak az emberek irracionálissá, amikor a hitüket védik?

Ezekre a kérdésekre (és másokra is) válaszol ez a cikk.

Hivatkozások és szójegyzék

A kapcsos zárójelben levő számok, pl. [99] a cikk végén található hivatkozásokra utalnak.

Annak érdekében, hogy megmagyarázzam, pontosan milyen értelemben használok bizonyos szavakat, egy rövid szójegyzéket helyeztem el a „Hivatkozások” rész elé.

Egy jó kis beszélgetés

Társalgás

Mondjuk, hogy minden nap együtt ebédelsz egy Jehova Tanújával; nevezzük őt Russellnek. Általában az időjárásról, a munkáról és napi eseményekről beszélgettek. Észreveszed, hogy Russell furcsán fogadja a híreket: úgy tűnik, mindig a rossz hírekre csap le, és általában nem veszi figyelembe a jókat. Tudod, hogy sok embernek ilyen a hozzáállása, de Russellnek éppenséggel ínyére vannak az éhínségről, háborúkról, járványokról és más katasztrófákról szóló történetek. Úgy gondolod, ennek valami köze van az ő abbéli hitéhez, hogy ezek a rossz dolgok azt jelzik, a világ a végéhez közeledik.

Egyik nap elhatározod, hogy beszélni fogsz vele a hitéről. Figyelmesen hallgatod, és megtartod magadnak a fenntartásaidat. Russell nem győz meg, de érdekes belelátni abba, hogyan gondolkodnak más emberek. Felteszel néhány ártalmatlan kérdést, de igazából nem kötsz bele semmibe, amit mondott. Russell elégedetnek látszik, hogy időt szakítottál arra, hogy a vallásáról érdeklődj.

Megtárgyalás

A következő nap Russell megkérdezi, végiggondoltad-e, amiről beszélt. Az a helyzet, hogy nem nagyon gondolkodtál rajta; de azt mondod, hogy nem bánod, ha még átbeszélitek a dolgot. Mélyebb beszélgetésbe bocsátkozol Russellel. Teszel ugyan néhány ellenvetést, de ő könnyedén válaszol mindegyikre. Jó benyomást kelt benned, hogy mennyire ismeri a témát.

Azon az éjjelen hosszasan és mélyen elgondolkodsz azon, amit Russell mondott. Nem gondolod, hogy bármi baj lenne vele, de valami mégsem stimmel. Felhívod egy barátnődet, aki valaha Tanú volt, és megvitátjátok a helyzetet. Ő lediktál neked egy sor kérdést, hogy azokat említsd meg, amikor legközelebb Russellel beszélsz.

Történetesen Russell már a következő napon meg akarja vitatni veled a dolgokat. Van nála egy apró könyvecske, amiről azt gondolja, hogy el kell olvasnod.

- Ez mindent megmagyaráz - nyugtat meg.

Rápillantasz a könyvecskére, aztán azt mondod:

- Van egy pár kérdésem, amit most szeretnék feltenni neked.

Ő nagyon örül neki, hogy az érdeklődésed ilyen gyorsan nő.

- Van egy sor kérdésem, amiket egy barátom adott nekem - mondod, és átnyújtod a tegnapi telefonbeszélgetésből született listádat. Russell gyorsan átnézi a listát, és lehervad a mosoly az arcáról.

- Egy hitehagyottal beszéltél? - kérdezi.

- Ő csak egy nő, akit ismerek - válaszolod. - Mit jelent az, hogy hitehagyott?

- Azok az emberek, akit hazugságokat terjesztenek a Tanúkról. - csúsztatja vissza feléd a papírlapot.

Ezen eltűnődsz.

- Nos, ebben az esetben könnyű lesz a kérdésekkel elbánni! - adod vissza a papírt Russellnek.

- Ezek az emberek kiforgatják a szavaidat. Nem bízatsz meg bennük.

- Oké - válaszolod, - mutasd meg, mi a baj a kérdésekkel. Kezdjük az elsővel!

Russell lenéz a papírra, és hangosan olvassa: „Ha Jézus *korszakra* gondolt, akkor miért mondott *generációt*? Kacsintott talán, hogy az apostolok értsék, valami másra gondolt?” [1]

Russell felvont szemöldökkel néz rád.

Vállat vonsz.

- Ő ezt mondta. „Én még csak azt sem tudom, miről beszél. Erre gondolsz, amikor azt mondod, hogy kiforgatják a szavakat?”

- Nos, én igenis tudom, hogy ő miről beszél; azonban úgy tűnik, hogy ő nem tudja. Ez a kérdés merő ostobaság.

- Mit szólna a következő kérdéshez? - indítványozod.

Russell halkán elolvassa. Megrázza a fejét. Megjegyzés nélkül olvassa tovább a jegyzetedet.

Végül sóhajt egyet, és megjegyzi:

- Ez a hölgy félre akar téged vezetni az ilyesfajta kérdésekkel.

Sosem feltételezted, hogy a barátod különösebben gonosz lenne, úgyhogy azt mondod:

- Akkor próbáljuk megválaszolni a kérdéseket! Megmutathatod, hogy mi a baj velük.”

- Csak olvasd el a könyvet, amit adtam. Mindössze arra van szükséged. Ilyen kérdések nem kellenek; csak összezavarnak téged.”

Bólintasz.

- Oké, elolvashatom a könyvet. De elég jól ismerem ezt a hölgyet, és ő jó ember. Szóval igazán értékelném, ha foglalkozhatnánk ezekkel a kérdésekkel, mielőtt elolvasom a könyvedet.

A vita

Russell arckifejezése komorrá válik az elszántságtól.

- Rendben, megválaszolom ezeket a kérdéseket, és aztán elolvashatod a könyvet.

Russell válaszai nem elégítenek ki. Elutasítónak tűnnek, és kitérnek a központi téma elől. Eldöntöd, hogy vissza kell terelned őt a kérdés lényegéhez, az eredeti problémához, ha egyáltalán meg akarsz tudni valamit.

A vita elkezdődött.

Az erődítmény megvédése

Dédelgetett hitnézetek

Mindnyájunknak vannak bizonyos dédelgetett hitnézetei (meggyőződései). Néhány ezek közül fontos számunkra, és nem adjuk fel őket könnyedén. Néhány hitelv annyira alapvető lehet a jó életérzésünket illetően, hogy sosem tudunk róluk szenvedély nélkül beszélni. **Nem** engedhetjük, hogy **ne** legyenek igazak.

Vegyük például a rasszizmus kérdését. Egyre több ember gondolja úgy, hogy a rasszizmus rossz; és még csak figyelni sem hajlandó senkire, aki máképp gondolkodik. A témáról egyszerűen nem lehet nyíltan beszélni. Ugyanakkor lehet **vitatkozni** róla. Ha találkozol egy buzgó rasszistával, megkísérelheted „helyes irányba terelni”, még akkor is, ha kicsi annak az esélye, hogy változtat a hozzáállásán. A rasszista ugyanolyan szilárdan hisz a **saját** elképzelésében, mint te a tiédben. Néha emlékeztetnünk kell magunkat, hogy az eltérő véleményű emberek nem azért ragaszkodnak a meggyőződésükhöz, hogy minket bosszantsanak.

Elmozdíthatatlan dolgok

A legtöbb embernek van néhány hittétele, amely „kőbe van vésve”. Jehova Tanúinak ellenben egy egész gondolati rendszerük van, ami kibogozhatatlanul összefonódik a napi életükkel. Olyan módon van felépítve, hogy ha kiveszel egyetlen téglát az építményből, akkor az egész épület összedőlhet. Nagyon is tudatában vannak ennek a veszélynek, és ezért nem engedhetik, hogy bármely hittételükről szenvedély nélkül beszélgessenek. Elemi érdekük, hogy bebizonyítsák mindenkinek (és elsősorban önmaguknak), hogy **minden**, amit hisznek, az maga Az Igazság (vagy legalábbis olyan közel van Az Igazsághoz, amennyire az emberi mértékkel megismerhető).

Így aztán a tanításukat soha sem tudod **átbeszélni [megtárgyalni]** Jehova Tanúival. Vagy hallgatsz, vagy vitatkozol. Nincs arany középut.

Őszinte értékelés

Jehova Tanúi őszinte embernek hiszik magukat - és valóban, szerfelett megbízhatóak. Viszont tévednek abban, hogy ez az őszinteség kiterjed életük minden részére. Ahogyan az emberek nagy része (bár ők nagyobb mértékben), úgy ők sem tudják objektívan felmérni a hitük központi kérdéseit érintő érveket és ellenérveket [prokat és kontrákat].

Azt mondhatod: „Egy vitathatatlanul logikus érvelés biztosan hatni fog bármelyik Tanúra!” De ez reménytelen dolog, mint azt látni fogjuk.

Az igazság az igazságról

Logikai korlátok

Elméletileg minden intelligens embernek képesnek kell lennie arra, hogy leüljön és racionálisan megállapítsa, hogy egy adott elgondolást tények támasztanak alá, vagy legalábbis erősen megáll azon dolgok alapján, amit tudunk. Azonban a pszichénknek nem csupán a racionalitás az egyetlen összetevője, így az „ésszerű vitát” gyakran kisiklatja az emberi természet.

Megfigyelted már, ahogyan egy vitatott politikai párt tagjai kiállnak a „pártvonal” mellett? Talán észrevetted, hogy az érveiket nem igazán az igazság felfedésére mutatják be, hanem inkább a hallgatóik meggyőzésére. Egy könyvből hatékony meggyőzési taktikákat tanulhatsz meg, de valószínűleg már sokat használsz is anélkül, hogy észrevennéd. Mindegyikünk látott már az életében olyan embert, aki a „saját pázsitját védte” szóban (verbálisan); és elkerülhetetlenül elsajátítottunk néhány ilyen módszert anélkül, hogy tudatában lennénk.

Világnézetünk

Ezek a módszerek a segítségünkre lehetnek, hiszen gyakran kell bizonyítanunk azt, hogy amit mondunk, az igaz. Azonban a meggyőzésre való vágyaink közepette talán elfelejtjük fontolóra venni, hogy valójában mi igaz és ésszerű. Végül talán a védhetlent próbáljuk védelmezni.

Általában nem akkor kerülünk ebbe a helyzetbe, ha egy adott vitapont mellett érvelünk, hanem akkor, amikor a világnézetünket védelmezzük. Ha a vizsgált kérdés kapcsolódik az alapvető hitnézeteinkhez, akkor égető szükségünk van a „helyes” válaszra.

Ezen a ponton már nem az igazságot keressük, hanem abba próbálunk kapaszkodni, amit már eddig is gondoltunk.

Mindenki máshoz hasonlóan, Jehova Tanúinak is megvannak a módszereik a világnézetük megvédéséhez. Azonban van egy különbség a Tanúk és a legtöbb ember között: a Tanúk bátran végzik házról házra járva a prédikálómunkájukat, folyamatosan kiteve magukat a tantételeiket érintő fenyegetéseknek. Tapasztalataik és képzésük révén verbális és pszichológiai eszközök egy erős/hatékony gyűjteményére tesznek szert, amellyel megvédhetik hitnézeteiket.

A fegyvertár

Az alábbiakban a Jehova Tanúi (és más hozzájuk hasonló csoportok) által használt eszközök listája szerepel. Miután elkezdted észrevenni ezeket a technikákat a gyakorlatban, látni fogod, hogy milyen gyakran használják őket; továbbá más technikákat is elkezdesz majd felismerni.

Ne feledjük, hogy ezek közül néhányat csupán védekezésre használnak. Más eszközeik támadó (azaz meggyőző) jellegűek. Ugyanakkor, ha vitapartnerünket kilendítjük egyensúlyából, azt a régóta elismert elvet fogja követni, amely szerint „A legjobb védekezés a támadás.”

Bezárt szemek, fülek és elme

Az ellenfolyamat/ellenfeldolgozás az információk feldolgozásával szembeni ellenállás.

Az ellenfolyamat egy egyszerű példája figyelhető meg a horrorfilmek alatt. A közönség néhány tagja becsukja vagy eltakarja a szemét, amikor különösen borzalmas jelenetek láthatók. A kép - vagy annak elképzelése - túlságosan megrázó ahhoz, hogy feldolgozzák.

[Hasonló jelenséget súlyos balesetek helyszínén is megfigyelhetünk. Míg egyesek elfordítják a fejüket és oda sem mernek nézni, addig más járókelők a súlyos sérültek segítségére sietnek a mentők kiérkezéséig. - a ford.]

Ez talán összefügg azzal a gyermeki elképzeléssel, hogy „Ha én nem látom, akkor ő sem lát engem” (vagy pedig „...akkor nincsen ott”). A felnőttek sokkal kifinomultabb módokat találnak a „szemük bezárásához”; tudják, hogy elkerülhetik a szenvedést, ha figyelmen kívül hagynak bizonyos dolgokat. Amikor egy (társadalmi célú) tévéreklámban pénzért könyörgő embereket látsz, hogy azzal segíthessenek az éhező gyermekeken, figyeld meg hány ember lesz a szobában hirtelen más dolgokkal elfoglalva.

Azzal, hogy elterelődik a figyelmünk (kiüresedünk), amikor aggasztó/felkavaró információkkal szembesülünk, a lelki egyensúlyunkat védelmezzük. Az, hogy mitől fordulsz el, attól függ, mit vagy képes feldolgozni.

A fenti példák jól mutatják, hogy a bizonyos információk feldolgozásának elkerülésére tett intézkedések a mindennapjainkban is ott vannak az orrunk előtt. Ezt nevezzük ellenfolyamatnak.

Láthatatlan páncél

Az ellenfeldolgozó cselekvések/fellépések idővel szokásossá, majd végül reflextevékenységgé válnak. Ez javítja a védelmi képességünket, hiszen alig vagyunk tudatában annak, amit reflexszerűen teszünk.

Az ellenfolyamat tipikusan egy személyes dolog: megvan a jogod ahhoz, hogy megválaszd, minek hagyod kitenni magad. Azonban amikor egy másik emberrel beszélsz, az ellenfolyamat jelenléte frusztrációhoz vezethet. A másik személy talán így kiált fel: „Te szándékosan nem érted a lényegét!” (vagy „Te vak vagy!”), miközben nem érted annak okát, hogy miért nem történik előrelépés. Mivel az ellenfolyamat reflexszé válik, nem veszed észre, amikor ezt teszed / alkalmazod.

Az ellenfolyamat egyik aggasztó aspektusa az, hogy addig folytatja működését, ameddig szükséges. Tegyük fel, hogy egy „lehengerlően logikus érvelést” szegezel egy Tanúnak. Talán eléred, hogy megdöbben és elnémul. Azonban a következő napon ugyanolyannak tűnik majd, mint előtte. Az történt, hogy megpróbálta megsemmisíteni a problémát valamilyen módon. Talán úgy döntött, hogy ez „hülyeség”, „lényegtelen” vagy „túl okos”. Talán egyszerűen csak arra kényszerítette magát, hogy elfelejtse (a Tanúk egyik technikája, amelyre úgy hivatkoznak: „Várj Jehovára”).

Előfordulhat, hogy szükségesnek találod megismételni az érvelést az elejétől kezdve. Azonban valószínűleg nem leszel képes erre az ellenfolyamat miatt, amely továbbra is működve fel fogja ismerni a veszélyt. Ez további kiegészítő védelmi intézkedéseket fog előhívni, hogy megakadályozzák az információk feldolgozását.

Menekülés a veszély elől

Az ellenfolyamatot a kognitív disszonancia aktív elkerülésének is nevezhetjük. Olyan információt kínálsz valakinek, amelyről nem akar tudni, mivel túlságosan nyugtalanító a számára. Meg kell tőle szabadulnia valahogyan.

Amikor annyira közel vagy egy személy legbenső énjéhez, hogy így reagál, érdemes feltenned a kérdést, hogy van-e bármi esélyed a védelme áttörésére. Hosszú időn át dolgozott azon, hogy finomra hangolja az ellenfolyamatát, és egyértelműen nagyon jól működik. Ha továbbra is erőlteted a kérdést, talán egyfajta mentális támadásnak / zaklatásnak fogja érzékelni azt, és nem tudod megjósolni, hogy egy személy mit fog mondani vagy tenni egy ilyen szituációban / helyzetben.

A villámhárító effektus/hatás [3]

Feltöltődés

A mondás szerint „a villám nem csap be kétszer ugyanoda”, azonban ez nyilvánvalóan nem igaz egy villámhárító esetében. Amikor a felhők és a talaj között elég nagyvá válik az elektromos feszültség-különbség, a villám a legkönnyebb utat követve csap le, kiegyenlítve a töltéskülönbséget; a villámhárítókat pedig pont arra tervezték, hogy újra és újra biztosítsák ezt az utat.

Egy villámcsapás csökkenteni fogja az elektromos töltésbeli különbséget, azonban a villámhárító rúd nem marad „semleges”; a talajba van vezetve, így a töltések újra fel fognak halmozódni benne.

Hasonló dolog történik, amikor vitázol valakivel. Meggyőződ őt egy dologban, majd hagyod visszatérni a saját „terepére” (azaz a többi ember közé, aki osztja a hitnézeteit). A hite újratöltődik, és ez erőt ad neki ahhoz, hogy vállat rándítson az érveidre.

A villámhárító megszerzése

Az első lépések egyike a [betanítás folyamatában](#) az emberek elkülönítése az eltérő véleményektől, akár fizikailag, akár pszichikailag. Ezért van, hogy a Tanúkat folyamatosan óva intik a „világi emberek” (értsd: nem-Tanúk) társaságától: az ő „talajuknak” az Őrtorony Társulatnak kell lennie, és folyamatosan kapcsolatban kell állniuk azzal, hogy újratölthessék a tanításbeli töltésüket.

Ez az emberi természet része - és az Őrtorony Társulat felismerte ezt. Az emberek hozzáállását mélységesen befolyásolják azok, akikkel azonosulnak; visszatérve ezekhez az emberekhez gyorsan visszatér a szokásos állapotunk is, hiszen őket tettük az identitásunk / azonosságunk meghatározó részévé. Ahogy a mondás is tartja, „Mondd meg, kik a barátaid, és én megmondom, milyen ember vagy.”

A villámhárító karbantartása

Nagyon nehéz végleges változást előidéző hatást gyakorolni valakire, ha az továbbra is folyton visszatér a motivációja forrásához. Az ügyvédek ezért javasolják a feltételes szabadlábra helyezéskor az ügyfeleknek, hogy maradjanak távol a bűncselekményben érintett minden barátjuktól. Az egymásra gyakorolt nyomás felerősíti a vágyat a régi szokásokhoz történő visszatéréshez.

Az Örtorony Társulat folyamatosan emlékezteti híveit, hogy „maradjanak a nyáj közepén”, hogy elkerüljék a „külső hatások” érintését. Ez egyrészt bajtársiasságot, másrészt a hit újratöltését szolgálja.

Kész (gépies, reflexszerű) válaszok

Az egység megteremtése

„A Biblia azt írja...” - Ez a kifejezés gyakori előtagja a Jehova Tanúi által elmondott mondatoknak. Egy másik gyakori előtag „Az Örtorony azt írja...”

Jehova Tanúi folyamatosan a kiadványaikat tanulmányozzák és a tanítások addig ismétlődnek, amíg mélyen az elméjükbe nem vésődnek. Például a Tanúk minden héten olvassák az Örtorony folyóiratot, és aláhúzzák a válaszokat a szövegoszlopok alatt található kérdésekre. Vasárnap végig kell hallgatniuk a hangosan felolvasott cikket az összejevetelen, majd papagáj módjára megismételni a válaszokat, amiket aláhúztak - egy kisebb vagy semmilyen kiegészítéssel. Így a fontos fogalmak négyszeresen rögzülnek: olvasással, aláhúzással, hallgatással és válaszolással.

Természetesen a legalapvetőbb fogalmakkal még gyakrabban találkoznak a különböző cikkekben. Néhány év után egy Tanú ugyanazokat a kulcsgondolatokat többszázszor hallotta már ismétlődni. Ezek a hitnézetek mélyen beágyazódnak az elméjükbe, és egy pillanat alatt előhívhatók. Ilyen sok ismétlés után nem elemzik őket.

Bemagoltból nyilvánvaló

Ha tanításokról beszélgetsz a Tanúkkal, észre fogod venni, hogy egyszerűen nem hallják meg az ellentmondó véleményeket. A hitnézeteik olyannyira „nyilvánvalóak” számukra, mint a szorzótábla. Tartsd észben, hogy az összes (több száz) ismétlés során az elképzeléseket mindig tényként mutatták be nekik. Az egyszeri kísérleted arra, hogy kétségeket emelj, eltörpül az intenzív betanítás mellett.

Még ha sikerül is elérned, hogy egy Tanú megkérdőjelezen egy központi tantételt, általában akkor is vissza fog esni a „normál” álláspontjába. Az elméje tele van elraktározott, kész mondatokkal, amelyekkel különböző módokon érvelnek a tantétel mellett. Az érvelésed csupán egyetlen „szavazat” a több tucatnyi ellenében.

A betárazott, reflexszerű válaszok megnyugtadják őket, mert ismerősek és megbízhatóak a számukra. Egy Tanú talán átmenetileg megdöbben az ellenérveiden, azonban miután elköszöntetek, a kiképzés és betanítás súlya összetörheti az érvelésmenetedet.

Mindannyian rendelkezünk ilyen betárazott válaszokkal, mint például a „Tégy úgy másokkal, ahogyan szeretnéd, hogy veled tegyenek” (az aranyszabály). Míg a tényleges tetteink talán ellentmondanak ennek az elvnek, továbbra is hiszünk benne, mivel oly sokszor hallottuk már különböző módokon kijelentve.

Amikor egy gépiesen betanult („bemagolt”) hitnézetet kérdőjelezünk meg, akkor a lelki egyensúlyunkat veszélyeztetjük, hiszen a személyiségünk már integrálta / beépítette azt (és már rá is épített a hitnézetre). Lélekgyötrő, fájdalmas élmény, ha olyan dolgokat kérdőjelezünk meg, amikről „tudjuk”, hogy igaz; de bizonyítani nem lehet.

Félrevezetés

A biztonságosabb pálya

Ha úgy érzed, hogy vesztesre állsz egy vitában, hatékony stratégia, ha egy bizonyos szóra kezdesz összpontosítani, amit a másik személy használt, és *arról* folytatod a vitát. Ez elvonhatja a másik személy figyelmét egy pillanatra és esélyt adhat neked, hogy eltereld a beszélgetést arról a következtetésről, amit kénytelen lettél volna elfogadni.

Sok egyéb módon is ki lehet siklatni egy vitát, például ha olyan új gondolatokat mutatunk be, amelyek csak érintőlegesen kapcsolódnak a központi kérdéshez. Ezt a technikát a „vörös hering érvelésnek” vagy „célzott ad hoc félrevezetésnek” nevezik. [4] A másik embert így olyannyira le tudod foglalni, hogy amíg a mellékes (részlet) kérdésekkel foglalkozik, a fő kérdés feledésbe merül.

A kellemetlenség kezelése

Általában nem vagyunk tudatában annak, hogy eltérítjük egy téma megtárgyalását; egyszerűen csak kényelmetlennek érezzük az aktuális kérdés vizsgálatának irányát, és szeretnénk távolságot tartani köztünk és az olyan gondolatok, elképzelések közt, amelyek nincsenek ínnyükre. Finoman témát váltunk, hogy visszatérhessünk a komfortzónánkba. Ez egy aljas szokás, amelynek mindannyian áldozatául eshetünk, és így megvédhetjük magunkat a veszélyes, azonban felvilágosító területekre lépéstől / merészkedéstől.

El tudjuk kerülni egy téma megtárgyalásának végtelen szabotálását, ha valóban szeretnénk tanulni, és el merjük engedni a dédelgetett elképzeléseket - legalább átmenetileg. Ha erre hajlandóak vagyunk, akkor megengedjük magunknak, hogy a szavak és kifejezések mögé lássunk, és a tárgyalt kérdés velejéig hatoljunk.

Vissza a komfortzónába

Sajnos a Tanúk érzelmi kötődése (érdekeltsége) *nem* engedi számukra, hogy ennyire rugalmasak legyenek. Az Őrtorony Társulat folyamatosan úgy képviselteti / mutatja be magát, mint az igazság egyetlen csatornáját, és a Tanúk vonakodnak szembeszállni azzal a megnyugtató és kényelmes gondolattal, hogy minden igazság egyetlen forrásból jön. Még arra is nehéz rávenni őket, hogy legalább *fontolóra vegyék*, hogy a Társulat tévedhet-e bizonyos dolgokban.

Ennek eredményeként, ha kellemetlen érzést keltesz egy Tanúban egy olyan javaslattal, amely ellentmond a Társulat egy tanításának, akkor ő arra fog törekedni, hogy visszakerüljön a „komfortzónájába”. Ha ezt bölcsen kezeled, kikerülhetsz minden félrevezetést, és folyton visszatérítheted őt a kényes kérdéshez. Ez azonban valószínűleg pánikot kelt benne, ezért rövidre fogja zárni a vitát. Talán azt mondja, hogy „Te ezt nem érted!” vagy valamilyen ürüggyel távozik.

Miután megszökött, el tudja (és általában el is fogja) felejtetni az általad megvilágított problémát.

Retorikai megtévesztések és eszközök [5]

A viták során gyakori, hogy egyik vagy mindkét fél a hibás érvelések egy csoportjához, az úgynevezett „retorikai megtévesztések” alkalmazásához folyamodik. Ha ismered ezeket, akkor megakadályozhatod a másik személyt (és magadat is) a használatukban.

Az olyan következtetések, amelyek retorikai megtévesztésekből (vagy más ravasz eszközök használatából) származnak, egy hibás összetevőt tartalmaznak; így üres győzelem vitát nyerni ezen módszerek használatával, ha az elsődleges szempontod az igazság megismerése.

A retorikai megtévesztéseket részletesen dokumentálták már számos helyen. Az alábbiakban röviden megemlítek néhányat ezek közül. A részletesebb vizsgálatukhoz keress egy vita-taktikákkal foglalkozó könyvet, vagy nézz utánuk az internetes keresők segítségével. A Wikipédia vonatkozó gyűjtőcikke: [Érvelési hibák](#).

Néhány olyan klasszikus retorikai félrevezetést kihagytam, amelyet Jehova Tanúi nem használnak rendszeresen. Továbbá mellékeltem néhány olyan retorikai eszközt, amelyre magam figyeltem fel, azonban még nem láttam máshol kifejtve. A latin nevükre kattintva a Wikipédia részletesebb, vonatkozó szócikkét olvashatod.

Erőre hivatkozó érvelés ([Argumentum ad Baculum](#)): A félelem kiaknázása. Amikor a Tanú azt mondja: „Ha nem hiszed el, amit tanítunk, akkor Isten el fog pusztítani téged!”

Hamis (ál) megállapodás [6]: Olyan beszédmód (tipikusan erős érzelmi töltettel), amelynek célja egy hamis érzetű megállapodás létrehozása. „Nem *akarsz* örökké élni?” Ez egy kísérlet a „támadó” megbékítésére, kiengesztelésére.

Személy elleni érvelés, személyeskedés ([Argumentum ad Hominem](#)): Egy érvelés forrásának megkérdőjelezése. „A könyv, amit idéztél, jónak tűnhet, de én úgy hallottam, hogy a szerzője egy alkoholista.” Más példa: „Nem hiszem el, amit állítasz, mert te csak egy tökéletlen emberi lény vagy.” Vagy „Te csak azért érvelsz nekem, hogy bebizonyítsd a kollégáidnak, hogy meg tudsz változtatni engem.”

A nemtudás mint érv ([Argumentum ad Ignorantiam](#)): Azt állítani, hogy egy elgondolás azért igaz vagy hamis, mivel nem lehet az ellenkezőjét bizonyítani. „Senki sem bizonyította még eddig közvetlenül, hogy Jézus *nem* nevezte ki 1919-ben az Őrtorony Társulatot ‘hű és értelmes rabszolgának, ugye?’”

Menekülés a nemtudáson keresztül [6]: Egy olyan válaszra történő utalás, amely mindkét fél számára ismeretlen. „Erre most sajnos nem tudok választ adni, de a gyülekezetünk vénjei közül bárki meg tudná válaszolni.” Az ilyen állításokat végül ritkán támasztják alá.

Menekülés a jövőbe [6]: Arra történő utalás, hogy egy válasz állítólag egy jövőbeni időpontban lesz ismert. „Lehet, hogy nem tudok válaszolni a kérdésedre, de amikor olyan dolgokkal találkozunk, amiket nem tudunk megérteni, nekünk, Tanúknak azt mondják: <Várj Jehovára>; Ő végül gondoskodik számunkra válaszról”. Figyeljük meg, hogy nem adnak meg határidőt.

Menekülés a relativizmuson keresztül [6]: Egy érvelés elutasítása egyszerűen / csupán egyetlen nézőpontnak tekintve azt. „Nos, ez csupán a te véleményed.” Ez megszakíthatja és

szabotálhatja a logika láncolatát. Egy másik gyakran használt mondat: „Mindenkinek megvan a saját véleménye.” - Mintha minden egyes véleményt egyformán meggyőző bizonyítékok támasztanának alá.

Tiszteletre alapozó érvelés ([Argumentum ad Verecundiam](#)): Támogatást nyerni egy híres személytől, aki nincs jelen, így nem tud nyilatkozni az aktuális álláspontjáról. „Az Órtorony folyóiratban számos alkalommal idéznek elismert professzorokat. Te is professzor vagy?”

Közvélekedésre hivatkozás ([Argumentum ad Populum](#)): „Bebizonyítani”, hogy valami úgy van, mivel már nagyszámú embert meggyőzött. „Nem igaz, hogy az emberek *többsége* csalódott a történelmi keresztény felekezetekben?” Vagy: „A *legtöbb embernek* jó véleménye van a Tanúkról, becsületes embereknek tartják őket.” [Jegyezd meg, hogy a Tanúk ritkán folyamodnak az „Argumentum ad Numerum” (= számokra alapozó érvelés) technikájához, ami szerint minél több embert sikerült már meggyőzni valamiről, annál valószínűbb, hogy az igaz. Elvégre az ő vallásuk a világ népességének kevesebb mint egy ezrelékét jelenti.]

Általánosítás: Elismert minták alkalmazása különleges / specifikus esetekben. „Te csak egy szkeptikus vagy, így egyszerűen nem értheted, hogyan tapasztalják meg a Tanúk Jehova gondoskodását a szervezeten keresztül.”

Körkörös érvelés ([Circulus in Demonstrando, Petitio Principii](#)): Olyan érvekkel alátámasztani egy érvláncolatot, amelyeket a láncolat tartalmaz. „Az Órtorony Társulat Jehova szervezete, mert 1919-ben ‘hű és értelmes rabszolgának’ lett kinevezve. Az Órtorony kiadványok számtalan alkalommal, különböző bibliaveresekkel alátámasztva igazolták, hogy ez *csakugyan* így történt. Isten szervezete pedig *nyilván* nem hazudik, nemde?” A Tanúk szintet bálványozzák a Társulatot, és annak kiadványait, úgy láttatva, hogy az megtámadhatatlan, és szó szerint igaz. Ez a „gyenge láncszem” a hitrendszerükben; de ők megingathatatlanok ebben, mivel számukra ez nem lehet **NEM** igaz -- minden darabokra hullana számukra.

Előfeltevésből származó tévedés: Egy még meg nem állapított dologról való magyarázat kérése. „Ha az evolúció igaz, akkor...” Mivel az evolúciós elmélet egy fejlődő dolog, mindig lehet ellentmondást találni benne, és kihívni a másik személyt, hogy mutassa be, hogy ez igaz, feltételezve és várva, hogy kudarcot vall, bizonyítva ezzel az egész tárgykör hamisságát.

Torkig lenni a kérdésekkel (Plurium Interrogationum): Egyszerű válasz követelése, amikor az nem lehetséges. „Rendben, ha nem Jehova Tanúi az Isten szervezete, akkor mondd el nekem, hogy hogy lehetséges, hogy mégis úgy *tűnik*, hogy több közöttük az erkölcsös ember, mint a történelmi keresztény felekezetekben? És ha nem ez az igaz vallás, akkor mégis melyik az?” A válasz nem lehet egyszerre őszinte és rövid is, ha minden egyes állítás hozzáadott kérdéseket foglal magában.

A következtetés megerősítése: Egy következtetés kulcsösszetevőjének helytelen értékelése. „A Biblia azt mondja, hogy Isten népe boldog lesz; mi boldogok vagyunk; tehát a Biblia az igazat mondja.”

Irreleváns (lényegtelen / nem a tárgyhöz tartozó) következtetés ([Ignoratio Elenchi](#)): Az érvelésből nem következő következtetés levonása. „A Jehova Tanúié az igaz vallás, mivel kizárólag mi végezzük a házról házra prédikálást ilyen mértékben.” Ha rámutatsz, hogy a

mormonok is így prédikálnak, azt fogják mondani, hogy ők (mármint a mormonok) nem teszik ezt olyan sokat, vagy hogy a mormon vallás *nyilvánvalóan* hamis.

A nyelvi csapda [3]: Egy szó különböző módokon / jelentésekben való használata, de logikailag ugyanazon fogalomként kezelve. „Azt mondod, az igazságot keresed. Nos, mi a vallásunkat „Az Igazság”-ként azonosítjuk. Mit gondolsz, miért teszünk így?” A nyelvi csapda nem csak egy retorikai eszköz, hanem a kommunikáció egyik fő problémája. Azért hívom csapdának, mert mindkét ember beleeshet ebbe véletlenül, ha nem ügyelnek arra, hogy ugyanaz a szó különböző értelemben és mellékjelentésekben is használható.

Kétfelágazás: Alternatívák bemutatása, úgymint vagy ez vagy az; jó/rossz; igaz/hamis; a szürke területek elismerése nélkül. A Tanúknak azt tanítják, hogy fekete-fehérben gondolkodjanak, és hogy hajlamosak legyenek azt hinni: „Ha te nem *közülünk* való vagy, akkor egy vagy *közülük*.” Úgy hivatkoznak erre, mint „a bárányok és a kecskék szétválasztása”.

„Hobson választása” avagy a Hamis dilemma [7]: Kettő vagy több választási lehetőség felajánlása, amelyek nem fedik le a lehetőségek teljes körét, hanem lényegében ugyanazt a javaslatot fejezik ki. „Ha nem értesz egyet velem, tanulmányozzuk ezt a könyvet, amit magammal hoztam. Ha pedig egyetértesz, akkor menjünk el a Királyság-terembe most vasárnap.” Mindkét választás a betanításodhoz vezet téged. A választás, ami hiányzik: „Ha nem értesz egyet, akkor hagyhatjuk is”.

A kérdés kisajátítása [6]: Feltenni egy kérdést, majd azonnal meg is válaszolni. „Melyik a legtisztább vallás a földön, és vajon melyik imádatot helyesli egyedül Jehova? Természetesen Jehova Tanúi!” Az Órtorony-irodalom fáradhatatlanul használja ezt a technikát.

Az régiségre/hagyományra alapozás (Argumentum ad Antiquitatem): Egy állítást a kora és hagyományossága által értékelni. Abból indul ki, hogy ha valami régi és/vagy az idők során viszonylag sok megpróbáltatást túlélt, akkor az *biztosan* igaz/helyes. „A Tetragrammaton hagyományos kiejtése a ‘Jehova’, tehát egyszerűen ezt *kell* helyesnek tartanunk!” Vagy: „Az Órtorony Társulat annyi megpróbáltatást túlélt a XX. században, hogy nyilvánvalóan igaznak *kell* lennie.” Vesd össze a többi felekezettel, vagy bármilyen évszázados hagyományokkal rendelkező más irányzattal, vagy szervezettel, akik szintúgy sok évszázadot, vagy évezredet túlélték, nem egyszer szintúgy ellenszéllel találkozva.

Az újszerűségre alapozni (Argumentum ad Novitatem): Egy állítás alátámasztása annak vadonatúj voltával. „Igen, voltak hibák a múltban, de <új világosságot> kaptunk Brooklynból, és így <a világosság egyre fényesebb lesz>. Érted már, hogyan visz ez minket közelebb az igazsághoz?” A Tanúknak számos fő tanítását megváltoztatták már, és olyanok is vannak, amelyeket újra visszaállítottak. Emiatt folyamatosan egyre hiteltelenebbé válik az „Új világosság” alapelvük.

A szegénységre hivatkozás (Argumentum ad Lazarum): Azon benyomás kihasználása, hogy a pénz megront. „Az Órtorony Társulat egy non-profit szervezet, és senki sem gazdagodik meg ebből. Hát nem ez az, amit Isten akar?”

A csúszós lejtő: Azt állítani, hogy egy következtetés elfogadásának szörnyű következményei lesznek. „Ha valaki eltávolodik Jehova látható szervezetétől, annak beláthatatlan következményei lehetnek. Ez elfogadhatatlan, tehát bizonyára tévedsz valahogyan.”

Érvelés a rosszullétig, mantrázás (Argumentum ad Nauseam) [8]: Egy bizonyítatlan pont erős sulykolása olyan gyakori gépies ismétlés által, hogy az végül elfogadottá válhat. A Tanúk gyakran teszik ezt: újra és újra visszatérnek egy korábbi témára, ami el lett halasztva. Az ismételtetett téma tipikusan olyasmi, amit *ők* gépiesen / magolással tanultak meg.

Tárgyasítás: Egy *elvont* dolgot *valósként* kezelni. „Tudom, hogy Isten ezt az imádatot helyesli; érzem, hogy ő ezt sugallja.” Ez az állítás különféle módokon magyarázható úgy, hogy nem szükséges hozzá, hogy *tényleg* Isten sugallja ezt.

Árnyékbloxolás, szalmabábérvetés: A másik személy által mondottak torzképének támadása. „Azt mondtad, hogy szerinted a Társulat nem az Isten szervezete. Ha szerinted annyira gonosz vallás ez, akkor miért dicsérik annyian a Tanúk becsületességét?”

Információkontroll

Sztálini módszerek [9]

Az Őrtorony Társulat arra figyelmezteti a Tanúkat, hogy az információk bizonyos típusai „egészségesek” vagy „felemelőek”. [10] Ugyanakkor a Tanúk ismétléssel és a csoportnyomás hatására tanulják meg, hogy a Társulat segítő tanácsait nagyon komolyan kell venni. Még a javaslatok is felérnek egy parancs jelentőségével. Hajthatatlan emlékeztetőkön keresztül a Tanúkat betanítják, hogy hogyan döntsenek a következőket illetően:

**Milyen könyveket olvashatnak
Milyen tévéműsorokat nézhetnek
Milyen filmeket és színdarabokat nézhetnek meg
Milyen internetes oldalakat látogathatnak.**

Hogy kitöltsék a keletkező űrt, a Tanúknak a Társulat által írott könyveket és folyóiratokat adnak, amelyek gondos áttanulmányozása elvárás. Annyira sok ilyen jellegű kiadvány létezik, hogy a Tanúk kitölthetik ezekkel az idejüket anélkül, hogy a Társulat által helytelenített információforrásokhoz vagy médiához fordulnának.

Például, ha egy Tanú más vallásokról akar tanulni, van egy könyvük, amely a legfontosabb vallások magyarázatának szándékával készült.

Ez minden egyes vallásról áttekintés ad, de ezt azonnal követi egy magyarázat is, hogy az adott vallás miért *rossz*.

Az evolúciós elméletről való tanuláshoz egy Tanú jellemzően egy - az Őrtorony Társulat által kiadott - könyvet fog olvasni, mint például *Az élet - Hogyan jött létre? Evolúció vagy teremtés által?*, amely az evolúciós elmélet hosszú, régóta hitelét veszített kritikáit használja, és jelentős mértékben él a szalmabábérvetés retorikájával is.

Ha megkérdezel Tanúkat arról, tanulmányoztak-e más vallásokat vagy az evolúciót, egészen őszintén igenlő választ adnak. Csakugyan részletesen tanulmányozzák ezeket, bár a forrásanyagot a Társulat írta meg gondosan, annak érdekében, hogy biztosítsa a megfelelő következtetések levonását.

Egy Tanú lehet annyira jól felkészült, hogy úgy kifogásolhatja az evolúciót, amivel csak egy tapasztalt, a témában jártas ember - vagy egy olvasott szkeptikus - tud vitába szállni, ellenérvek hadával az oldalán.

Noha (tudomásom szerint) az Őrtorony Társulat soha sem adott ki feketelistát olyan könyvekről, amelyeket nem lenne szabad olvasni, gondoskodik útmutatókról az olvasandó anyagok kiválasztását illetően. Ennek eredményeként a Tanúk nagyon jól informáltak a Társulat nézőpontját illetően, és jó elképzelésük van a nem javasolt anyagokról. Kerülik az olyan információkat, amelyek a kételyeket növelnék.

A Tanúk körében a „független gondolkodás” kifejezést pejoratív értelemben használják. Erősen javasolt az Őrtorony anyagokból való tanulás, a saját következtetések megformálása helyett. [11]

Orwelli módszerek [9]

Mivel az Őrtorony Társulat oly szorosan ellenőrzi azokat az információkat, aminek egy Tanú ki van szolgáltatva, szabadon újraírhatja a történelmet azért, hogy kiváló összképet tartson fenn, és hogy hozzásegítse az embereket a szervezet megelőző kudarcainak elfeledéséhez.

1968 és 1975 között a Társulat többször és burkolatlanul utalt arra, hogy a világ az Armageddonként ismert katasztrófához érkezik majd 1975-ben. [12] Mivel a Tanúk tudnak a sorok között olvasni (parancsként felfogni bizonyos javaslatokat például), sokan feladták a munkájukat, eladták az otthonaikat, vagy elhalasztották további tanulmányaikat annak érdekében, hogy készen álljanak a Nagy Napra.

1975 elérkezett, és el is múlt. Tanúk ezrei hagyták el a nyáját - és ezt a tendenciát csak három évvel később lehetett megfordítani. Azonban ha *napjainkban* megkérdezel egy Tanút arról, mi történt 1975-ben, azt fogja mondani, hogy ez egyszerűen néhány túlbuzgó testvér műve volt, és hogy a legtöbb Tanú nem is vette komolyan.

Azok a Tanúk, akik jelen voltak az 1975-ös bukás folyamán - és Tanúk is maradtak -, szintén azt állítják, hogy nincs nagy jelentősége ennek az esetnek. Semmit sem ér, hogy a jelenlegi Tanúk többsége 1975 *után* csatlakozott, és ki voltak téve annak, hogy a Társulat folyamatosan a háttérbe szorította az eseményeket. Ez egy olyan környezetet hoz létre, amelyben a régiek kételkedni kezdenek a saját emlékeikben. Néhányan elintézhetik azzal, hogy kizárólag a *saját* gyülekezetüket kapta el az „1975-ös láz”.

A legtöbb Tanúnak egyáltalán nincs tudomása arról, hogy egy hasonló apokaliptikus jóslat már megbukott 1925-ben, amikor is a tagok fele kilépett. Az információ *elérhető* a Tanúk számára, ha mélyre akarnak ásni, de az olvasás és a szolgálat munkaterhelése nehezíti teszi, hogy időt találjanak ilyesfajta kutatásra.

Mivel a Társulat nagymértékben ellenőrzi, mit olvas, lát és hall egy Tanú, egy olyan fogvatartott hallgatósága van, akiknek szinte bármit mondhatnak. Az ellentmondásoktól alig félve újraírhatják a múltat. [13] Tehát még ha jól ismered is a Társulat történelmét, problémát okozhat meggyőzni egy Tanút arról, hogy amit mondasz, az tényszerű és igaz.

Következtetés

A Tanúk által használt, az érvek eltérítését szolgáló taktikák teljes tudatában / ismeretében a legtöbb velük való vitát meg lehet nyerni, ha az ember hideg fejjel teszi ezt. Viszont ha maradandó szemléletváltást szeretnél előidézni, erőfeszítéseid kudarcra lehetnek ítélve.

A kérdés itt nem az *igazság*, hanem a *szükség*. A Tanúk hitrendszere egy olyan lelkiállapotot biztosít számukra, amellyel érthetőbbé tehetik a világot. Az éppen aktuális hitnézetek ugyanolyan szokatlanok és kitaláltak lehetnek, mint bármelyik összeesküvés-elmélet; de a vallás gyors növekedése (mely az 1977 és 1997 közötti két évtizedben 2 millióról 5 millió fölé emelkedett), azt mutatja, hogy valami olyat ajánlanak, amire sok ember vágyik.

Egy-egy hittételük tagadása nem okoz szükségszerűen tartós eredményt, mert a Tanúk dogmái egybefonódnak - hasonlóan egy páncélinghez, ami több pusztán láncszemek soránál. Egy tantétel hibája helyrehozható idővel, mert az nem illik az általános mintához vagy az életstílushoz; és irritáló marad mindaddig, amíg a Tanú alkalmazkodni nem tud ehhez, vagy megszabadul az új információtól.

Tehát 'megnyerheted a csatát, de elveszíted a háborút'. Nem tudsz mélyreható változást előidézni egy Tanúban, kivéve, ha már van néhány kétsége. Nem tudsz az ő fejével gondolkodni, így nem tudhatod, milyen kétségei vannak, már ha akadnak egyáltalán - és valószínűleg nem fogja ezeket elmondani neked, mivel ezt mások hitbeli gyengeségnek tarthatnák. A Tanúkat arra tanítják és képzik, hogy gondosan és folyamatosan tartsanak önvizsgálatot a visszaesés miatt.

A Jehova Tanúi közt eltöltött két évtizednyi tapasztalatom alapján azt a következtetést vontam le, hogy csak azokkal lehet elfogulatlanul beszélni, akik már szembesültek az Őrtorony szervezet tanbeli ellentmondásaival és tapasztalták a viselkedését. Nincs biztos módszer („visszaprogramozás” hiányában) arra, hogy előidézd ezeket az aggodalmakat, mert a kulcsösszetevő az egyes Tanúk személyisége.

Visszaprogramozás - egy egyén elszigetelése és a hitrendszerének szisztematikus lerombolása - érzéketlen folyamat lehet, ami megfosztja a személyt a biztonságtól, és cserébe semmit sem ad. Az ürességet be kell tölteni, ha jót akarsz tenni. Ha nem ez a célod, akkor mi a szándékod? Saját magadnak próbálsz bizonyítani, hogy az elképzeléseid helyesek? Sőt mi több, *szüksége* van a személynek ilyesfajta segítségre? Mi ennek a haszna?

Míg a logikának minden vitában megvan a helye, van még valami más is, amit figyelembe kell venni, ha Jehova Tanúival vitázol: az együttérzés. Az egyén jólétéért való aggodalmad sokkal vonzóbb lehet, mint a gondosan felépített érveid. Járulékos haszonként az együttérzés stabilizáló erő lehet, ha a saját alapvető hitnézeteid állnak részletes vizsgálat alatt.

El kell ismernem, hogy a Tanúk szigorú szabályai néha életveszélyes helyzetekbe sodorhatják őket. Talán kötelességednek érzed, hogy tegyél valamit ez ellen. A siker azonban nincs borítékolva.

Ha az érzelmi jólét fontosabb az igazságnál, akkor egy Tanú a fizikai és szellemi kihívásoknak is ellen tud állni. Tényleg nem valószínű, hogy egy személy Tanú tudna maradni, hacsak nem élvez jelentős előnyt nála a mentális jólét. Ez mély őszintétlenség, de ki mondhatja azt közülünk, hogy mi soha sem igazítottuk vagy határoltuk körül a hitnézeteinket azért, hogy megkönnyítsük életünk utazásának terheit?

Szójegyzék

A jobb megértés kedvéért megadjuk néhány, ebben a cikkben használt kifejezés meghatározását. *A dőlt betűs részek a szerző hozzáadott kommentárját jelölik.*

Szó	Leírás
Társalgás	Beszélgetés [14] [a latin <i>conversari</i> szóból; valakivel együtt lakik / tartózkodik] [15] <i>Ez a szó nem ugyanabból a tövből származik, mint a „converse” (ellentétekről), amely a latin „fordított” jelentésű „conversus” szóból származik. Ennélfogva egy beszélgetés nem feltétlenül utal konfliktusra.</i>
Érvelés	Indoklás [16] <i>A modern nyelvvezetben az „érvelés” szót gyakran alkalmazzák erősen érzelmes tartalmú párbeszédre is. Ezt a további jelentéstartalmat ez az írás nem használja. (Lásd „Vita”)</i>
Tárgyalás	Vizsgálat [megindokolt] érvekkel. [16]
Vita	Versengeni, küzdeni ... perlekedni valamiről [Az ófrancia <i>debatre</i> szóból, amely a római <i>battere</i> = harcolni szóból ered] [16] <i>Ez a szó egy kisiklott tárgyalást jelöl, amelyben a győzelem („a vita megnyerése”) fontosabb, mint az igazság.</i>

Hivatkozások

#	Megjegyzések
1	Lásd: Máté 24:34 verseit. Ebben a versben az Őrtorony Társulat a „nemzedék”, a „kor” és a „korszak” szavakat olyan módon és azzal a céllal értelmezi / magyarázza, hogy néhány alapvető elképzelése érvényes maradjon.
2	A szerző által alkotott szó (1991)
3	A szerző által alkotott (szak)kifejezés (1989)
4	Yves Lacombe által alkotott (szak)kifejezés (1990)
5	Néhány definíciót mathew@mantis.co.uk interneten publikált anyagai segítségével ellenőrizhetünk
6	A szerző által a jelen cikkhez alkotott (szak)kifejezés
7	Salesman kifejezése
8	Jehova Tanúi által alkotott kifejezés

9	Az „Orwelli” és a „Sztálini” szavak mélyebb megvitatásához lásd a <i>Consciousness Explained</i> című könyv 115-117 oldalait, Daniel C. Dennett, 1991, ISBN 0-316-18065-3
10	A Tanú csoportnyelvben „az Órtorony Társulattól, vagy a Társulat által jóváhagyva” jelentésben.
11	Lásd az Órtorony 1983. január 15-i számának 27., és az 1988. augusztus 15-i számának 28. oldalát
12	Lásd az <i>Apocalypse Delayed: The Story of Jehovah's Witnesses</i> [Elmaradt Apokalipszis: Jehova Tanúi története] című könyvet, M. James Penton, University of Toronto Press, Toronto. Lásd még a <i>Mi történt 1975-ben?</i> című cikket az interneten: http://members.aol.com/beyondjw/1975.htm .
13	George Orwell disztópikus könyve, az „1984”, és a Tanúk közötti hasonlóságok elemzésével kapcsolatban lásd Heather és Gary Botting <i>The Orwellian World of Jehovah's Witnesses (Jehova TanúiNAK orwelli világa)</i> c. könyvét (University of Toronto Press. (Kemény kötésű ISBN 0-8020-2537-4); puha kötésű ISBN 0-8020-6545-7)
14	Oxford Compact Dictionary: 1943
15	Webster's New Compact Format Dictionary: 1992